

taan nähden, mies taas henkiseen nähden. Ilmeisesti arvostelea nainen fyysisen rakkauden kehittämisen liian vähäpätöiseksi, aiheuttaen täten monta kertaa kevytmielisesti vaikeuksia ja siitä on seurauksena onneton avioliitto, jopa ehkä 50 tapauksessa sadasta avioliitosta. Syynä tähän on nähtävästi useimmiten se, aikojen kuluessa eri tavoin naiseen juurrutettu käsitys, että ruumiillinen rakkaus melkein aina on sangen vähäarvoinen, vieläpä saastainenkin.

On sanottu, että olisi suorastaan vaarallista tässä suhteessa molemmille aviopuolisille, jos heillä olisi eri makuuhuoneet, vaikka kyllä Elisabeth ja Robert Browning olivat toista mieltä. Toiselta puolen on varmaa, että mies ei läheskään aina tiedä olla kyllin hienotunteinen, vaan että hän pitää puolisoaan olennaisesti sukupuoliolentona ja tietää liian vähän kehittääkseen henkistä rakkautta avioliitossa.

Naisen kylmäkiskoisuus ajaa miehen monasti prostitutsionin syliin tai saattaa hänet muihin hairahduksiin; miehen liiallinen kuumaverisyys saa naisen usein suostumaan toiseen liittoon, jota hänen sitten täytyy katua. Se on asiain luonnollista kehitystä, jota useimmissa tapauksissa ei saada moraalisaarnoilla estetyksi. Elämän onni avioliitossa riippuu siis sekä ruumiillisen että henkisen rakkauden oikeasta suhteesta, jotka kumpikin vaativat osansa viedäkseen ihmisiä kehityksessä eteenpäin yhä suurempaa täydellistymistä ja yhä korkeampaa ihannetta kohti.

MIES JA NAINEN. *)

Kaikki elävät olennot ovat kokoonpannut yhdestä tai useammista pikkuosista, n.s. soluista. Alimmissa oli-

*) Tässä kirjoituksessa olen pääasiallisesti käyttänyt Ellis'en, Gruberin, Szollösyn, Bölschen, Reitzensteinin, Schraderin, Teichmannin, Blochin, Westermarckin y. m. teoksia sekä aikakauskirj. Sexualprobleme ja Die neue Generation.

oissa ei voi erottaa eri sukupuolta; esim. kaikki yksisoluiset eli n.s. protistit ovat samalla sekä koiras että naaras. Ne enentyvät joko jaon tahi n.s. sporulationin kautta; jälkimäisessä tapauksessa lähtee yksisoluisesta oliosta useampia pikku kappaleita, jotka ovat muodostuneet itsenäisiksi olioiksi. Koska siis näissä alkueläimissä ei ole koirasta eikä naarasta, ei voi olla kysymystäkään mistään siittämisestä eli yhtymisestä varsinaisessa merkityksessä. Ja kuitenkin tapahtuu näissäkin yksisoluisissa eläimissä n.s. konjugatsioni, s.o. toinen pikku eläin asettuu tiiviisti toisen viereen ja ne vaihtavat ydinainesta keskenänsä. Vähän kehittyneemmissä olioissa huomaa jo suuruuden ja eloisuuden puolesta eroa: toiset, n.s. migrogameetit, ovat pienemmät ja eloisammat, toiset, n.s. magrogameetit, ovat suuremmat ja liikkumattomammat; vaikka sisältö ainakin näyttää molemmissa olevan sama, vastaavat edelliset jollakin tavoin koiraksia, jälkimäiset naaraksia. Löytyy sitten vielä kehittyneemmällä asteella pikku olioita, jotka elävät yhdistyneinä jonkunlaisissa yhteiskunnissa ja joista muutamat solueläimet hoitavat suvun lisäämistä, toiset taas ovat olemassa toisten ylläpitämiseksi; siis aivan samoin kuin korkeimmissakin eläimissä, myös ihmisissä, siitossolut ovat ikäänkuin koko elämän runkona ja niin sanoakseni käskijänä, ja n.s. soomasolut ovat niiden ylläpitäjinä ja käskyläisinä. Ja tämä viimeksimainittu seikka todistaa jo yksin, *miten äärettömän tärkeäksi luonto on katsonut sukupuoliasia ihmisenkin elämässä: meidän pitää siis katsoa tätä ylen tärkeäksi asiaksi, ehkäpä tärkeimmäksi koko ihmiselämässä.*

Vasta luomakunnan korkeimmilla asteilla ovat munat ja sperma eli siitinaines selvästi erillään toisistaan; ensiksi sijoitettu eri paikkoihin samassa eläimessä, kuten useimmissa kukissakin, ja sitten eri olentoihin. Ja täten ovat vihdoin syntyneet nuo molemmat eri sukupuolet, koiras ja naaras, mies ja nainen.

Voisi nyt kysyä, miksi luonto on erottanut suvun lisääjät kahteen suureen sukupuoliryhmään, jotka eivät

sukua lisää sukupuoliuuttomasti jakautumisen, sporulationin, tai jonkun muun sellaisen, vaan varsinaisen yhtymisen kautta. Tähän on melkein yhtä vaikeata vastata kuin siihen, miksi juuri poika syntyy maailmaan, eikä päinvastoin. Epäilemättä tuo erottaminen kuitenkin on yhteydessä korkeampien eläinten monimutkaisemman kokoonpanon ja siitä riippuvan korkeamman kehitysmahdollisuuden kanssa, jos kohta ei voikaan yhtyä tohtori Szöllösyn mielipiteeseen, että tämä olisi tapahtunut siksi, jotta mies saisi edistää enemmän ihmiskunnan kvalitatiivista eli n.s. henkistä kehitystä sillä aikaa kuin nainen hoitaa etupäässä suvun lisäämisasioita.

Kaikkissa tapauksissa eroavat mies ja nainen monessa suhteessa melkoisesti toisistansa. Ensiksikin on huomioonotettava se sängen merkillinen seikka, että kaikkialla ainakin Euroopassa syntyy noin 5 % enemmän poikia kuin tyttöjä. Mutta toiselta puolen kuolee jo ensimmäisinä vuosina tahi on kuolleina syntyneitä suhteellisesti paljoa enemmän poikia kuin tyttöjä. Kuolevaisuuden yleinen väheneminen tulee ilmeisesti naisten hyväksi, niin että yleensä melkein kaikkialla on melkoista enemmän naisia kuin miehiä; miesten kuolevaisuuteen *myöhemminä* vuosina vaikuttaa etupäässä hursjempi elämä sekä sodat. Naisen suurempi elinvoima johtuu epäilemättä pääasiallisesti siitä, että nainen on määrätty uuden sukupolven synnyttäjäksi. Sama seikka ilmenee nähtävästi siinäkin, että naisen ruumiillinen kehitys on nopeampi varsinaisina kehitys- eli puberteettivuosina (12—15), jonka jälkeen hänen kasvamisensa hidastuu, mutta pojan päinvastoin suhteellisesti enenee; täysikasvuisen naisen ruumiilliset suhteet ovatkin sentakia enemmän lapsen kaltaiset kuin miehen: tämä näkyy esim. naisen äänestä, joka aina pysyy, kehitysvuosienkin perästä, enemmän lapsellisuuden kannalla kun sitä vastoin miehen ääni »murtuu». Naisen ruumiilliset voimat ovat, kuten tieteelliset tutkimukset dynamomeetterillä osottavat, keskimäärin noin $\frac{1}{3}$ pienemmät kuin miehen. Ulkomuodon puolesta pistää

jokaisen silmään naisen suuremmat lantiot, joka tietysti myöskin on yhteydessä synnytyksen kanssa. Samaan viittaa myöskin naisen vähempi ryhdikkyys ruumiin keskikohdalla, joka seikka on synnyttämislle edullisempi. Ylen tunnettu on, että moni nainen hengähtää aivan toisella tavalla kuin mies; kun jälkimäisen hengähdys nostaa vatsan, nousee edellisellä hengähtäessä rinta. Kuten useimmat tutkimukset ovat osottaneet, johtuu tämä ainakin pääasiassa, ellei yksinomaan, n.s. kureliivin käytöstä, joka ikäänkuin puristaa rinnan ja vatsan välin kokoon ja siten nostaa rinnat ja muodostaa lantion pulleammaksi ja selväpiirteisemmäksi, t.s. tekee naisen ruumiin aistillisesti houkuttelevammaksi. Vaikka-kin tämä kokoonpuristaminen on sängen epäterveellinen, ainakin 15 vuotta nuoremmille tytöille, kuten yleisesti asianymmärtävien puolelta myönnetään, on kovin vaikea päästä kureliivista juuri yllämainitusta syystä. Samanlaisiin toimenpiteisiin hän ryhdyttiin yhäläisistä syistä jo antiikkisessa muinaisuudessa.

Mitä miehen ja naisen henkiseen kyvykkäisyyteen tulee, niin näyttää siltä kuin nainen nopeammin käsittäisi asian ja nopeammin vastaisi hermokosketukseen, kun taas mies näyttää ajattelevan voimakkaammin ja kestävämmiin; ehkä naisen nopeampi käsityskyky tekee hänet taipuvaisemmaksi viekastelemisiin ja kepposiin. Naisen tieteellisestä kyvykkäisyydestä on vaikeampi tehdä johtopäätöksiä, kun naisilla aikojen kuluessa ei ole ollut tilaisuutta samassa määrin kuin miehillä kehittämään mahdollisesti löytyviä tieteellisiä taipumuksia. Joku etevä tutkija on lausunut: »Naiset hyväksyvät totuuden niinkuin se on, mutta miehillä on tarvis luoda totuutta»; mutta Konstanze Naden'in, Sonja Kovalewsky'n ja Madame Curie'n kaltaiset naiset osottavat, että nainen voi luoda uusiakin totuuksia maailmaan. Kirjallisuuden alalla ovat naiset, jos kohta luonnollisista syistä, vähemmässä määrässä luoneet yhtä kypsineitä tuotteita kuin miehet. Myönnettävä on myöskin, että kuvaamataiteitten ja soitannon alalla naiset vähemmässä

määrässä ovat osottaneet luovaa kykyä, ainakin tähän asti. Johtuuko tämä siitä, kuten eräs tutkija sanoo, että naisen sukupuolivaiston sanotaan olevan heikommän kuin miehen, ei voi mennä sanomaan; varmaa kyllä on, että kaikki miespuoliset älyt tällä alalla, kuten muillakin, ovat yleensä olleet sukupuolisesti sangen voimakkaita luonteita. Käytännöllisillä toimialoilla kehdutaan jotenkin yleisesti naisten toimintaa monessa suhteessa etevämmäksi kuin miesten. He ovat ylipäänsä toiminnassaan ahkerampia, sääntillisempiä, rehellisempiä ja kohteliaampia, mutta koska heidän ruumiilliset voimansa ovat heikommät kuin miehen, sekä yleensä heidän tarmokkuutensa vähempi ja lörpötelemishalunsa suurempi, eivät he voi suorittaa samaa tuotannon määrää ja saavat siten, usein syystäkin, nykyisessä yhteiskunnassa pienemmän palkan. Merkillepantavaa on, että todistettavasti kuukautiset melkoisesti vaikuttavat naisen työkykyyn, joka muuten on aivan luonnollinen asia. Tämä aika vaikuttaa siksi paljon naisen henkiseenkin toimintaan, että eräs tutkija väittää, että tarvitsee vain hiukan älyä voidakseen esim. nuoren tytön päiväkirjasta huomata, mitkä sivut hän on kirjoittanut kuukautisten aikana.

Suuri eroavaisuus vallitsee myöskin mitä hermoston herkkyyteen tulee miehen ja naisen välillä. Aivan ilmeistä on näet, että jälkimäisen hermosto on paljon herkempi, minkä m.m. suuri italialainen tutkija Angelo Mosso on toteen näyttänyt. Naisen sydämen hermokoneisto panee valtimon yleensä nopeammin ja helpommin lyömään kuin miehen; hän on niinikään paljoa taipuvaisempi punastumiseen ja yleensä muuttamaan kasvojen ilmeitä, samoin myöskin nauruun ja itkuun. Ja hän tekee tämän usein aivan vaistomaisestikin, nim. esim. useimmat naiset, epäilemättä monasti tietämättänsä, kun joku mies lähenee tai on näkyvässä. Tämä hermojen herkkyyks naisessa on niin voimakas, että se hyvin usein vaikuttaa eristyvien aineitten nopeaan poistumi-

seen ruumiista. Samoin on muitten mielenliikutusten laita. Tästä naisen omituisuudesta johtuu epäilemättä se seikka, että nainen työssä nopeammin väsyä kuin mies, t. s. hänen kestävyytensä työssä on vähempi, mutta toiselta puolen taas on yllämainitusta seikasta hänellä se etu, että hän nopeammin tointuu väsymyksestä, eikä niin joudu liiallisen työn ja liiallisen nautinnon seurausten uhriksi. Samoin johtuu naisen yllämainitusta ominaisuudesta hänen suurempi hellyytensä ja myötätuntoisuutensa ja epäilemättä vaikuttaa myöskin hänen suurempi hermojensa herkkyyys edullisesti sukupuolissakin suhteessa mieheen.

Naisen suuresta hermoston herkkyydestä johtuvat kuitenkin useat naisessa ilmestyvät sairaalloisetkin ilmiöt. Todettu asia on esim., että naiset potevat hermoheikkoutta ja hysteriaa (erästä sielullista hermotautia) paljon enemmän kuin miehet, niinikään unessa-käymistä ja harhanäköisyyttä (hallusinatsionia), josta taas johtuu heidän käyttämisensä ennustavien oraakkelien palveluksessa ja noitumisessa y. m. s.

Myöskin mielenvikaisuuden, itsemurhan ja rikollisuuden suhteen on merkillisiä eroavaisuuksia miehen ja naisen välillä. Näyttää nim. siltä, että naisilla ainakin Euroopassa on vähemmän taipumusta mielenvikaisuuteen ja että heillä on suurempi mahdollisuus parantua — kuitenkin on merkillistä, että alkoholismin ja syfiliksen (kuppataudin) aikaansaama mielenvikaisuus on naisissakin melkoisesti kasvamassa. Myöskin miesten itsemurhat ovat kolme — neljä kertaa lukuisimmat kuin naisten, paitse 15—30 vuoden iässä, jolloin naiset tekevät enemmän itsemurhia kuin miehet, epäilemättä sukupuolisista syistä. Yleensä naiset hukuttautuvat ja miehet hirttäytyvät. Miehet ovat voitolla myöskin murhien teossa; ainoastaan 16 % kaikista rikoksista tulee Euroopassa naisten osaksi. Ellis selittää tämän seikan johtuvan siitä, että naisen pyrkimys rikollisuuteen rajoittuu pelkkään mielenkuuhuun, mikä taas johtuu heidän tarmottomuudestaan. Lapsenmurha ja myrkyttäminen ovat

naisten erikoisaloja. Sangen merkillistä on, että naidut naiset toimittavat enemmän rikoksia kuin naimisissa olevat miehet ja että on paljon vähemmän mielenvikaisia naimattomia naisia kuin naimattomia miehiä, joka ilmeisesti todistaa, että naisille avioliitto yleensä on onnettomampi kuin miehille.

Moni yllämainituista seikoista miehen ja naisen eroavaisuuden suhteen saa selityksensä, paitsi naisen hermoston suuremmasta herkkyydestä, miehen sekä ruumiillisten että sielullisten ominaisuuksien suuremmasta taipumuksesta muunnostumiseen ja monipuolisuuteen, johon jo Darwin aikoinaan viittasi.

Ylempänä huomautettiin jo siitä, että luonto on korkeammassa eläimissä erottanut koiraksen ja naaraksen toisistaan, joilla kummallakin on eri osansa suvun lisäämisessä. Tämä tosin ei ole itsessään varsinaista tarkotusta varten tarpeen, koska alemmat eläimet, kuten näimme, ovat samalla sekä koiraksia että naaraksia tai t.s. ei kumpaakaan, ja suvun lisääminen kuitenkin käy mainiosti päinsä. Niinkuin koiras ja naaras, ovat mies ja nainenkin erotetut eri sukupuoliolioiksi nähtävästi toisista syistä, vaikkakin tuo alkuperäinen tarkoitus jääpi paikoilleen heidänkin suhteen. Jotta suku aina lisääntyisi jotakin tarkoitusta varten, on luonto istuttanut heihin erityisen tunteen, jota yleisesti ja tavallisesti kutsutaan rakkaudeksi. Onko tämä tunne yksinomaan sitä varten olemassa, että sukua lisättäisiin, siitä käyvät mielet kovinkin erilleen. Että se, ihmistä lukuunottamatta, muissa korkeimmassa eläimissä ehkä on vaan tätä tarkotusta varten, näyttää jotenkin todenmukaiselta, koska niillä on varsinainen kiima-aika sukupuolihalunsa tyydyttämiseksi; ja tämän ajan perästä tekee luonto monissakin eläimissä kaiken yhtymisen mahdolltomaksi automaattisesti eli itsestään sulkemalla naaraksen kohdun. Mutta toiselta puolen voi huomauttaa, että erityisen kiima-ajan olemassaolo, joka välistä on niin varmasti määrätty, että yhtyminen tapahtuu täsmälleen samana vuoden päivänä, panee mei-

dät arvelemaan, eiköhän sittenkin ihmisen asema tässä suhteessa ole aivan toinen. Kiima-aikana eläimet ovat niin hurjistuneita, että voi ampua koirasmetson aivan mitättömän lyhyen matkan päästä, kun se on soittimella. Sitävastoin ei ihmisellä ole mitään kiima-aikaa, jolloin hän olisi yhtä kiihtynyt (ei edes mesikuukausi-nakaan), vaan hänen sukupuolihalunsa tyydyttäminen jakaantuu tasaisesti yli vuoden. Että naiset tässä suhteessa ovat hieman poikkeavia, ei vaikuta suuresti asiaan. Onko tämä ihmisen sukuvietin tyydyttäminen (en tietysti tarkota todellista irstailemistä) inhimillisen kulttuurin eli sivistyksen tuottama tulos ja onko tämä ihmiskunnalle vahingoksi vaiko hyödyksi ja iloksi, kuten Ellis väittää, siitä voi olla eriäviä mielipiteitä. Mutta hourailujen joukkoon voimme ehdottomasti, vaikka asia esitettäisiin kuinkakin ylevin sanoin, laskea sen toivomuksen, että ihmisen sukupuolinen aistillisuus (nim. vieläpä sopivissa rajoissa pidettynäkin) kerran maailmasta häviäisi, kuten nuo suuret miehet Renan, Strauss ja Tolstoi ylenpalttisesti ihanteellisuudessaan otaksuvat, siten jättäen sikseen koko tämän realistisen maailman ja ne rajoitukset, jotka luonto on koko luomakunnalle asettanut.

Minä käsitin ylläolevassa esityksessä rakkauden pääasiassa sukupuolivietiksi ja teen niin edelleenkin. Että se tämän ohessa on minun mielestäni ja tulee olla myöskin jotakin muuta, henkisempää laatua, se ei nyt kuulu tähän asiaan. Rakkaus, näin supistuneessa merkityksessä käsitettynä, ilmenee pääasiallisesti, kun se mahtavasti valtaa ihmisen, siinä, että koko ihmisen olemus täyttyy ikäänkuin jonkunlaisesta n.s. tarmoisuudesta, eli joutuu erikoiseen energiatilaan. Lutherus, jolla oli tavattoman realistinen eli tosiperäinen käsitys rakkaudesta ja avioliitosta, katsoi rakkaustarpeen tyydyttämisen täydessä miehuusijässä yhtä tarpeelliseksi kuin muittenkin luonnollisten tarpeitten tyydyttämisen. Samaa mieltä kuin Lutherus on melkein poikkeuksetta nykyaikainen tiede. Muutammat tutkijat ovat sitä mieltä,

että rakkaustarpeen jättäminen tyydyttämättä vahingoittaa naista ehkä enemmän kuin miestä ja tosiaankin on enemmän kuin yksi ajatteleva ja tunteikas nainen — esim. Sonja Kowalewsky — suoraan ja peittelemättä tunnustanut tämän tosiasian julkisesti. Tämä nyt ei ole käsitettävä minkäänlaisena kehoituksena kevytmielisyysnuorisolle vaan totisena sanana täyskuntoisille ihmisille ja muistutuksena aviollisen elämän tarpeellisuudesta suhteellisesti nuoressa iässä. Onhan, mitä naiseen tulee, sitäpaitsi väitetty, että hänen todellinen tunteensa herää vasta noin 25:n vuoden iässä.

Miehen ja naisen rakkaudentunne on epäilemättä monessa suhteessa erilainen. On jo aivan silmään pistävää, että miehen rakkaus on aggressiivisempi, s.o. hyökkääväisempi, ja naisen passiivisempi, s.o. toimettonampi. Mutta silti ei ole sanottu, ettei naisen rakkaus yleensäkin voisi olla syvällisempi, vieläpä kiihkeämpikin kuin miehen, ja tästä asiastahan paljon riidellään. Muutamat väittävät, että ainakin $\frac{1}{4}$ naisista on n.s. »kylmiä luonteita», s.o. rakkauden nautintoon haluttomia. Että löytyy kylmiä luonteita naisten joukossa, on epäilemätöntä, mutta voi olla eri mieltä siitä, onko syynä tähän jonkunlainen yleinen mielipide, joka aina kristinuskon alkua ajoista saakka varsinkin naisen suhteen on tuominut kaiken n.s. »lihallisen» nautinnon ilman muuta saastaiseksi, mikä mielipide aikojen kuluessa olisi vaikuttanut naisen luonteeseen, vaiko se seikka, että nainen ainakin tähän asti on enemmän tai vähemmän saanut tyytyä siihen rakkauteen, mikä hänelle on tarjottu, ja siten tullut kylmäkiskoiseksi, vaiko se seikka, että mies ei ole voinut menetellä oikein naisen kanssa herättääkseen hänessä vastarakkautta. Tämän naisen kylmäkiskoisuuden ei siis tarvitse olla, ainakaan ei joka tapauksessa, luonteenomainen. Toiset sentähden arvelevatkin, että naisella on ainakin yhtä paljon luonteenomaista rakkaudentarvetta kuin miehellä, ja tämä näkyy saavan vahvistuksen siitäkin tosiseikasta, että niin moni nainen huolimatta voimakkaasta yleisestä mielipiteestä ja usein

ikäivistä seurauksista ulkopuolella avioliittoa »antautuu» miehelle. Epäilemättä tämä useimmissa tapauksissa, kun ei ole kysymys lapsista tai aivan nuorista, kokeuttomista tytöistä, tapahtuu n.s. »vapaasta tahdosta», vaikka hän tietysti etenkin sosiaalisten olojen pakotuksesta väittää, että hän olisi väkivaltaisesti maattu tahi vietelty, usein vielä käyttääkseen sitä omaksi hyödykseen.

Nainen eroaa miehestä vielä siinäkin suhteessa, että hänen rakkaudentunteensa ei niin äkillisesti leimahda tuleen, vaan että tämä tunne tavallisesti kasvamistaan kasvaa, mitä kauemmin hän on läheisimmässä rakkaudentunteessa johonkin mieheen, kun taas miehen tunne joko pysyy paikallaan tai laimenee. Väitetään myöskin, että nainen paremmin kuin mies kestäisi rakkauden niinkuin alkoholinkin liioittelua ja sen pahoja seurauksia. Vihdoin on huomioonotettava, että rakkaudentunne paljon suuremmassa määrässä valtaa koko naisen olemuksen, ja että on siis perää naisen lausunnossa: »Ellen minä rakasta, en minä ole mitään.»

On aivan mahdotonta sanoa, miksi tämä mies on rakastunut tuohon naiseen tahi tuo nainen tähän mieheen, vaikka tuo rakastettu olento on riittävästi ruma tahi semmoinen, että kaikki pyytävät asianomaista hänestä luopumaan. Vaikea, jos kohta ei yhtä vaikea on sanoa, mikä aisti kussakin tapauksessa on ollut päävälittäjänä. Päävälittäjänä on tavallisesti kuitenkin näkö ja tunto, kuitenkin voi kuulo ja varsinkin haju vaikuttaa monasti sangen tehokkaasti rakkaustunteen herättämiseen.

Kuulee tavallisesti sanottavan, että ainakin mies rakastuu etupäässä kauniiseen naiseen, mutta epäillä sopii, onko tämä väite niinkään oikea kuin yleensä luullaan. Suuremmalla syyllä voisi väittää, että mies rakastuu semmoiseen naiseen, joka on enemmän viehättävä. Kauneus ei siis koske ainoastaan kasvoja, vaan muitakin ruumiin osia, joilla voi olla vieläpä suurempikin viehätysvoima. Näyttää myös siltä, kuin

korkeakasvuisilla ja vaaleaverisillä olisi suurempi viehätysvoima; niinkään vaikuttaa vaatetus suunnattoman paljon viehätysvoiman lisäämiseksi. On jo aivan yleisesti tiedemiesten keskuudessa myönnetty tosiasia, että vaatetuksen alkuperäinen tarkoitus — lukuunottamatta kylmempiä seutuja — on ollut ruumiin koristaminen sukupuolihalun kiihottamiseksi, ja muutamissa piireissähän se on vieläkin sitä jotenkin suuressa määrässä. Ollaan olevinaan kainoja, mutta tekokainous loistaa koko vaatetuksen läpi, joka vaan kiihottaa sukupuolihalua. Muuten onkin itse kainous sangen mahtava kiihotin tässä suhteessa, ehkäpä se on, kuten useat tutkijat väittävät, sen alkuperäinen lähtökohtakin. On muuten myönnettävä, että naiselle on pääasiallisena sukupuolisena kiihottimena n. s. »miehuus», s. o. miehessä ilmenevä voimakkuus ja urhoollisuus. Näyttää myös siltä, kuin yhtäläisyydet enemmän vetäisivät miestä ja naista toisiinsa kuin eroavaisuudet.

Yleisesti tunnustettu on, että tunto, t. s. koskettelemisen kaikkein mahtavimmin vaikuttaa rakkaustunteeseen. Tässä suhteessa on alkuvälittäjänä, kuten tunnettu, etupäässä suutelo. Syystä on sanottu, että suutelo on rakkauspurkausten esitarha, sillä on kokeilla todistettu, että suu on yhteydessä varsinaisten sukupuoli-osien kanssa. Monet eläimet, kuten esim. koirat ja kyyhkyset, käyttävätkin kuten ihmiset n. s. kieli-suuteloita. Niinkään ovat naisen rinnat saman keskustan kanssa fyysisessä yhteydessä ja sen takia niillä onkin suuri merkitys rakkauselämässä.

Sitävastoin on kuulolla rakkauselämässä paljon pienempi merkitys; kuitenkin näkyy soitanto vaikuttavan naiseen valtavammin. Soiton merkityksestä rakkauselämään on todistuksena esim. Richard Wagner'in ja Maria Wesendonk'in lemmentarina.

Kuten huulet, on nenäkin suoranaisessa yhteydessä sukupuolielimien kanssa, ja tämä selittää meille, miksi hajuaistikin on jotenkin vaikuttava välittäjä rakkausasioissa. Suurin osa ihmiskuntaa ei suutelekaan suulla,

vaan nenällä, käyttäen n. s. olfaktorista suuteloja, toisensa haistelemista, jota on myöskin selitetty toisen sielun ahmimiseksi. Kuinka suuri vaikutus hajulla on myöskin ihmisten, eikä vain eläinten keskuudessa, joka on varsin tunnettu asia, siitä meillä on sangen monta esimerkkiä, kuten Zola'n romaanissa »Abbé Mouret» ja Tolstoin »Sota ja rauha». Väitetään, että jotkut herkkätuntoiset miehet voisivat naisen ruumiin tuoksusta sanoa, onko hän eroottinen luonne, vieläpä, onko hän impi. Ja varma on, että useat naiset käyttävät keinotekoisia hajuvesiä sukupuolisista syistä.

Vihdoin tulee vielä mainita eräs sangen merkillinen tekijä kaikessa rakkaudenelämässä: tanssi. Rakkaushalun herättämiseksi on se hyvin laajassa käytännössä eläinkunnan keskuudessa, varsinkin lintumaailmassa, ja melkein päätekijänä hyvin monen villikansan rakkaudenetsinnässä. Tanssilla villien kansojen suurissa juhlissa on ilmeisesti sukupuolinen luonne, ja useat tällaiset tanssit loppuvatkin miesten ja naisten yhtymiseen. Sama on asianlaita myöskin mitä tulee useampiin uskonnollisiin menoihin, jotka monasti ovat kovinkin sukupuolisia, vieläpä suorastaan irstaita, kuten esim. erään uskonnollisen lahkoon (n. s. »kristittyjen») suuri pääjuhla Venäjällä. Tanssi aikaansaapi vahvan lihasten jännityksen koko ruumiissa, joka mahtavasti ja kiihottavasti vaikuttaa aivoihin, synnyttäen niissä huumeen tapaisen tilan. Tanssiva henkilö on siis ikäänkuin houreessa tai haltioissaan, ja tämä tietysti mahtavasti vaikuttaa myöskin nuorten henkilöiden sukupuoliseen tunne-elämään, puhumattakaan siitä, minkä läheinen kosketus ja kuumuuden aikaansaama kiihotus vaikuttavat. Että tanssi tosiaan on pääasiallisesti sukupuolista laatua, näkee siitäkin, että nuoret tytöt enimmäkseen kadottavat tanssihalunsa, kun ovat olleet miehen kanssa sukupuolisessa yhteydessä; kun he vaan saavat tanssia miehen kanssa, väsyvät he tuskin milloinkaan, mutta tuntevat ainoastaan tyydytystä ja onnellisuutta. Useat meidän tavallisista tansseistamme

kuvaavatkin selvemmin tai epäselvemmin eroottista tai sukupuolista suhdetta.

Koko luomakunnan läpi puhaltaa rakkauden henki. Se alkaa solueläimistä ja loppuu ihmisessä. Ihmiskunnassa tämä rakkaus on vuosisatojen kuluessa näyttänyt hyvin erilaisena. Vanhojen egyptiläisten rakkaus näyttää olleen puhtaasti aistillinen, niinikään intialaisten: Sakuntalan rakkaus puhuu suoraan ihmisen aisteille. Semmoinen oli myöskin pääasiallisesti muinaiskreikkalaisten rakkauden ihanne. Kristinuskon päästessä voitolle on asketismi täydelleen voitolla. Pyhä Hieronymus lausuu suoraan, että »hyvä on miehen olla naiseen koskematta», ja hänen mielestään on aviokin samaa kuin lantaa. Keskiajan kuluessa pääsi voitolle jonkunlainen henkisen ja aistillisen rakkauden seotus, joka ilmenee trubaduurien ja sen kaltaisten hourailijain runoudessa ja elämässä: aistillisella rakkaudella ei tässä sekasotkussa suinkaan ollut vähempi osa. Vasta myöhemmin aikoina on rakkaudenkäsite ihmiskunnalle selvinnyt: on ruvettu ymmärtämään yhä enemmän, että ihmisenkin rakkaudella on syvä ruumiillinen perustus, joka juhlahetkinä valtaa koko ihmisen, mutta että ihmiskunnan suuri henkinen kehitys on luonut täyteen edelliselle sielullisen rakkauden. Miehen ja naisen pääsuhde toisiinsa on siten muodostunut korkeammaksi ja ylevämmäksi kuin entisaikoina ja luonnon toimeensaama jako eri sukupuoliin voi siten, katsoen kummankin eri sekä henkiseen että ruumiilliseen luonteeseen, johtaa yhä täydellisempään yhteistoimintaan ja ihmiskunnan jaloimpien tarkotusperien saavuttamiseen.

SIKIYTYMINEN JA PERINNÖLLISYYS.

Yhä enemmän vakaantuu se käsitys, että luonnontieteet etupäässä ovat omiansa raivaamaan meille tietä luomakunnan salaisuuksiin ja että kaiken filosofiankin